

ข้อหา: ความผิดเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์พระมหากษัตริย์ ยุยงปลุกปั่น และความสงบเรียบร้อย

การกระทำ: การปราศรัยของผู้นำการชุมนุมประท้วงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์

โทษที่อาจได้รับ: จำคุกไม่เกิน 15 ปี สำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ (หรือที่เรียกอีกอย่างว่า “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ”) แต่ละกระหนง จำคุกไม่เกิน 7 ปี สำหรับความผิดข้อหา ยุยงปลุกปั่นแต่ละกระหนง (ในประเทศไทย หากจำเลยถูกดำเนินคดีจากการกระทำกรรมเดียวที่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท กฎหมายกำหนดให้ใช้บทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษผู้กระทำความผิด)

ผู้เชี่ยวชาญ: นายเควิน เบลล์ เอเอ็ม เคซี อดีตผู้พิพากษาศาลสูงของรัฐวิคตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย และอาจารย์มหาวิทยาลัย

สนธิสัญญาที่มีการปฏิบัติฝ่าฝืน: กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)) ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญานี้โดยการภาคยานุวัติในปี 2553

ศาลไทยควรยกฟ้องผู้นำการชุมนุมประท้วง 22 ราย ที่ถูกดำเนินคดีในข้อหาหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ หรือที่รู้จักกันในชื่อ “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” ยุยงปลุกปั่น และบรรดาความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย และศาลไทยมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนสากล มูลนิธิ Clooney Foundation for Justice (“มูลนิธิ”) และนายเควิน เบลล์ เอเอ็ม เคซี ผู้เชี่ยวชาญในโครงการ TrialWatch กล่าวไว้ในบันทึกความเห็นทางกฎหมายที่นำไปยื่นต่อศาลอาญา กรุงเทพมหานคร

โครงการ TrialWatch ติดตามสังเกตการณ์การพิจารณาคดีอาญาทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินคดีอาญาที่มุ่งเอาผิดกับบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเปราะบาง รวมถึงสื่อมวลชนและบุคคลที่อยู่ฝ่ายตรงข้าม และนักต่อสู้เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกคุมขังโดยปราศจากความยุติธรรม นับตั้งแต่ปลายปี 2563 เป็นต้นมา มูลนิธิได้ริเริ่มโครงการ TrialWatch ซึ่งติดตามสังเกตการณ์และประเมินผลกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีการดำเนินคดีต่อผู้ชุมนุมประท้วงในหลายโอกาส ซึ่งผู้ถูกดำเนินคดีต้องโทษจำคุกตั้งแต่ 7 – 15 ปี หากถูกพิพากษาลงโทษในทุกข้อหา (ในประเทศไทย หากจำเลยถูกดำเนินคดีจากการกระทำกรรมเดียวที่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท กฎหมายกำหนดให้ใช้บทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษผู้กระทำความผิด)

จำเลยในคดีนี้เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยอายุเพียง 22 ปี ในขณะที่ถูกจับกุม และยังมีรายอื่นที่เป็นทนายความ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และสื่อมวลชน โดยมีการกล่าวหาว่าในขณะที่จำเลยกล่าวคำปราศรัยในการชุมนุมประท้วง จำเลยพูดความเท็จเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและการเดินทางบ่อยครั้งของพระมหากษัตริย์ไทยไปและกลับประเทศเยอรมนี ซึ่งรวมถึงในระหว่างการปิดประเทศอันเนื่องมาจากการระบาดของโรคเชื้อไวรัสโคโรนา-19 และอ้างว่าการกระทำดังกล่าวของจำเลยฝ่าฝืนกฎระเบียบที่บังคับให้ต้องกักตัวเพื่อควบคุมการระบาดของโรค

ตามที่ได้ระบุไว้ในบันทึกของผู้ติดตามสังเกตการณ์คดีจากโครงการ TrialWatch ที่ได้เข้าร่วมรับฟังการพิจารณาคดี โจทก์ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นได้ว่า เนื้อหาของคำปราศรัยของจำเลยเป็นเท็จ และศาลได้ปฏิเสธที่จะออกคำสั่งกับองค์กรต่างๆ เช่น สำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ สำนักพระราชวัง และบริษัทการบินไทย ให้ส่งมอบข้อมูลทางการเงินและหลักฐานการเดินทางของพระมหากษัตริย์ แม้ว่าจำเลยจะได้ร้องขอหลายครั้งแล้วก็ตาม การปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลดังกล่าว เป็นการตัดโอกาสในการต่อสู้คดีของจำเลย เนื่องจากจำเลยจะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเนื้อหาในคำปราศรัย

เป็นจริงหรือไม่ ดังที่จำเลยคนหนึ่งได้แสดงความเห็นไว้ในระหว่างการนัดสืบพยานฝ่ายโจทก์ที่เพิ่งผ่านมาว่า หากไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จะพิสูจน์ถึงความถูกต้องแท้จริงของความเห็น “ดูเหมือนกับว่า จำเลยอยู่ในสนามมวยและมีของ จำเลยถูกล่ามโซ่เอาไว้มีหนึ่ง เหลือเพียงมือเดียวที่จะใช้ชกคู่ต่อสู้ได้” หากศาลจะไม่ยกฟ้องคดีนี้ อย่างน้อยศาลก็ควรอนุญาตให้จำเลยเข้าถึงสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นในการเตรียมข้อต่อสู้ในคดีและโอกาสที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานและข้อกล่าวอ้างของโจทก์ ตามที่กล่าวไว้ในบันทึกความเห็นทางกฎหมายที่ยื่นให้กับศาลวันนี้

ในคดีที่อยู่ภายใต้การติดตามสังเกตการณ์โดยคลินิกสิทธิมนุษยชนของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ดำเนินการในนามของโครงการ TrialWatch ได้มีการรวมพิจารณาคดี 2 คดีเข้าด้วยกัน คำฟ้องฉบับแรกเป็นการยื่นฟ้องเพื่อดำเนินคดีต่อบุคคลจำนวน 4 ราย ในเดือนกุมภาพันธ์ 2564 และคำฟ้องฉบับที่สองเป็นการยื่นฟ้องเพื่อดำเนินคดีกับบุคคลอื่นอีก 18 รายในเดือนมีนาคม 2564 ในจำนวนนี้มีจำเลย 22 ราย ที่อย่างน้อย 6 คน เป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัย อายุประมาณ 20 ปีเศษ โดยบรรดาจำเลยเข้าร่วมการประชุมประท้วงในเขตกรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2563 เรียกร้องให้มีการแก้รัฐธรรมนูญและปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์

นางสาวปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล จำเลยรายหนึ่งซึ่งมีอายุเพียง 24 ปี มีอาชีพเป็นนักศึกษา ได้กล่าวคำปราศรัยในการชุมนุมประท้วงโดยมีใจความว่า “กรณีล่าสุดที่งบบปี 64 ประกาศใช้ไม่ทัน ไม่มีแม่แต่คนเดียวที่จะมีความกล้าหาญที่จะพูดอย่างตรงไปตรงมาว่า เหตุผลที่ประกาศใช้ไม่ทันเป็นเพราะคนเขินดีไม่ได้อยู่ในประเทศไทย แต่กำลังเสวยสุขด้วยภาษีประชาชนอยู่ที่เยอรมัน” ต่อมานางสาวปณัสยาได้ถูกควบคุมตัวไว้เป็นเวลา 59 วัน ในระหว่างการควบคุมตัวก็ประท้วงด้วยการอดอาหารเป็นระยะเวลาเกินกว่า 5 สัปดาห์ ถึงที่สุดแล้ว หากศาลพิพากษาว่าผิดตามคำฟ้อง นางสาวปณัสยาอาจต้องโทษจำคุกนานถึง 15 ปี

นายสมยศ พุกผาเกษมสุข จำเลยอีกรายหนึ่งอายุ 61 ปี มีอาชีพเป็นบรรณาธิการนิตยสาร กล่าวในการชุมนุมว่า “ตำแหน่ง [พระมหากษัตริย์] วางแล้วเพราะเขาไม่อยู่ประเทศไทย” และ “มีประมุขแห่งรัฐสูงสุด 1 คน ประมุขของรัฐจึงจำเป็นต้องได้รับคำวิจารณ์ ได้รับการตรวจสอบ จะหลบๆ ซ่อนๆ จะไม่ให้ตรวจสอบไม่ได้ ในเมื่อประมุขแห่งรัฐคนนี้ได้กินเงินเดือน เงินรายได้ประจำปีถึงปีละสามหมื่นล้านบาท” จากการปราศรัยดังกล่าว หากศาลพิพากษาว่าผิดตามคำฟ้อง ทำให้นายสมยศ อาจต้องถูกจำคุกนานถึง 15 ปี

นายพริษฐ์ วัชรภูมิ จำเลยและผู้นำการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิ อายุ 24 ปี อาจต้องถูกจำคุกนานถึง 15 ปีด้วยเช่นกัน จากคำกล่าวของนายพริษฐ์ วัชรภูมิที่ว่า “ท่านรู้หรือไม่ถ้ามีใครในที่นี่ใช้ธนาคารไทยพาณิชย์และธนาคารได้ทำทุกอย่าง 100 บาท มันจะเข้ากระเป๋าทังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 33 บาท เพราะเขาเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ถ้าท่านใช้ธนาคารไทยพาณิชย์ นั่นแสดงว่าท่านกำลังเติมเงินให้เขาไปอยู่เยอรมัน”

ในคำฟ้องที่โครงการ TrialWatch ได้อ่านและทำการวิเคราะห์ โจทก์กล่าวอ้างว่า ข้อความทั้งหมดในคำปราศรัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการที่พระมหากษัตริย์ไม่ได้ทรงประทับอยู่ในประเทศไทยและค่าใช้จ่ายของพระมหากษัตริย์เป็นข้อความอันเป็นเท็จและทำให้พระมหากษัตริย์ “เสื่อมเสียพระเกียรติ ถูกดูหมิ่น เกลียดชัง โดยจำเลยมีเจตนาทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์” ซึ่งอยู่ในฐานะที่ผู้ใดจะ “ละเมิด” ไม่ได้

บรรดาจำเลยที่แสดงความเห็นเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ในการปราศรัย จำเลยจำนวน 7 คน จากทั้งหมด 22 คน ถูกตั้งข้อกล่าวหาว่าหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษจำคุกสูงสุดถึง 15 ปี และนับตั้งแต่การชุมนุมประท้วงเป็นต้นมา จำเลยทั้ง 7 คนดังกล่าว (และคนอื่นอีก 1 คน) ถูกควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดีเป็นระยะเวลา นาน นายอานนท์ น้าภา หนึ่งในบรรดาจำเลย ถูกควบคุมตัวนานที่สุดเป็นเวลา 113 วัน ถึงแม้ว่าในปัจจุบัน จำเลยทั้งหมดจะได้รับการประกันตัวแล้ว การประกันตัวก็มีเงื่อนไขที่เคร่งครัดมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดห้ามไม่ให้ไปมีส่วนร่วมในการชุมนุมประท้วงทางการเมืองและการวิพากษ์วิจารณ์พระมหากษัตริย์ในระหว่างการปล่อยตัวชั่วคราว

บันทึกความเห็นทางกฎหมายฉบับดังกล่าว มีพื้นฐานมาจากการที่ประเทศไทยมีพันธกรณีในเวทีสากลที่จะต้องปฏิบัติตามในสถานะภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งกำหนดให้จำเลยมีสิทธิโต้แย้งข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานที่มุ่งเอาผิดกับตัวจำเลย และเข้าถึงบรรดาเอกสารและพยานหลักฐานต่างๆ ตามความจำเป็นเพื่อต่อสู้คดี

“การปฏิบัติฝ่าฝืนหลักสากลก็ถือเสมือนว่าศาลได้พันธนาการผู้ต้องหาโดยการเข้าไปขัดขวางความพยายามที่จะเข้าถึงเอกสารต่างๆ ที่ใช้ในการพิสูจน์ความจริงของข้อความเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ผลประหลาดของสถานการณ์ดังกล่าวเห็นได้อย่างชัดเจนจากข้อเท็จจริงที่ว่า บรรดาจำเลยถูกตั้งข้อกล่าวหาว่ามีการเผยแพร่ข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับการที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงประทับอยู่ในประเทศไทยในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ และในขณะที่เดียวกันกับที่นายจำเลยถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าถึงเอกสารบันทึกการเดินทางที่ต้องมีการลงบันทึกไว้เป็นปกติธุระ” นายเควิน เบลล์ เอเอ็ม เคซี อดีตผู้พิพากษาศาลสูงของรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย และผู้เชี่ยวชาญของโครงการ TrialWatch ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการพิจารณาคดีอาญากว่า 15 ปี กล่าว

กระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่ปฏิบัติต่อจำเลยตามลักษณะข้างต้น เป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบรรดาจำเลย ซึ่งเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองโดยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งเป็นมาตรฐานสากล กฎหมายต้องมีความชัดเจนและแน่นอนที่จะทำให้บุคคลทั่วไปรู้ว่าการกระทำของตนเป็นหรือไม่เป็นความผิดทางอาญา แต่ข้อหาหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ที่มุ่งเอาผิดกับการกระทำที่เป็นการดูหมิ่น อาฆาตมาดร้าย หรือหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ เป็นบทลงโทษที่ปราศจากความชัดเจนและเป็นนามธรรมทั้งสิ้น ในการกล่าวหาว่าบรรดาจำเลยฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ว่าด้วยการหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ ฝ่ายโจทก์ไม่ได้ใช้ความพยายามแต่อย่างใดที่จะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างคำปราศรัยที่เป็นการ “ดูหมิ่น” “อาฆาตมาดร้าย” หรือ “หมิ่นประมาท” พระมหากษัตริย์ แต่กลับแสดงออกซ้ำๆ และเน้นย้ำถึงข้อความในคำปราศรัยของจำเลยแต่ละราย และสรุปว่าเนื้อหาในข้อความดังกล่าวเป็นการกระทำที่แสดงถึง “เจตนาที่จะทำลาย” สถาบันพระมหากษัตริย์

“ซึ่งเห็นได้เป็นประการสำคัญว่า การสรุปว่าเนื้อหาในคำปราศรัยของบรรดาจำเลยอาจถือเป็นการหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ยังไม่มี ความชัดเจน โดยเฉพาะคำนิยามตามกฎหมายมีขอบเขตที่กว้างเกินไป” นายเควิน เบลล์ เอเอ็ม เคซี กล่าว และ “ไม่ควรตั้งข้อสันนิษฐานว่า การรณรงค์ให้ปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์จะเป็นการหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ แต่โจทก์ก็ยังคงเดินหน้าที่จะตั้งข้อสันนิษฐาน โดยไม่ได้ฟังตระหนักถึงหลักสำคัญในการดำเนินคดีอาญา ได้แก่ พยานหลักฐานและภาระการพิสูจน์”

เงื่อนไขในการประกันตัวที่เคร่งครัดที่บังคับใช้กับบรรดาจำเลย จำกัดสิทธิจำเลยแต่ละคนไม่ให้เข้าร่วมในกิจกรรมที่อาจ “กระทบกระเทือนพระมหากษัตริย์” นายสมยศ พุกฆาเกษมสุข บรรณาธิการนิตยสาร ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติที่มีความสับสนหากต้องตีความตามความหมายของคำดังกล่าวว่า “ผมอาจต้องไปประชุม และผมก็ไม่มั่นใจว่าจะเกิดอะไรขึ้นในที่ที่ผมเข้าร่วมประชุม ไม่รู้ว่าใครบ้างจะพูดถึงพระมหากษัตริย์ และไม่รู้ว่าจะพูดไปในทางใด” ศาลก็ไม่ได้ให้ความชัดเจนว่าการที่ไปปรากฏตัวในสถานที่ที่บุคคลอื่นกำลังพูดถึงพระมหากษัตริย์ จะทำให้นายสมยศเกิดความเสี่ยงที่จะต้องถูกควบคุมตัวหรือคุมขังหรือไม่ แต่ศาลกลับพูดเพียงว่า “จำเลยตกลงที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขการประกันตัวแล้ว ซึ่งเป็นความสมัครใจของจำเลยเอง”

ข้อติชมหรือความเห็นเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะ ซึ่งรวมถึงบุคคลในสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นข้อติชมหรือความเห็นที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ เนื้อหาของข้อความในลักษณะดังกล่าว สมควรได้รับการคุ้มครองขั้นสูงสุดเนื่องจากเป็นความคิดเห็นทางการเมือง ดังนั้น ความเห็นของบรรดาจำเลยจึงไม่ควรนำไปสู่การลงโทษในคดีอาญากับจำเลย และไม่ควรถูกดำเนินคดีที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 10 ปี ผู้เชี่ยวชาญของสหประชาชาติได้เคยกล่าวไว้ว่า “กฎหมายว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ไม่ควรนำมาใช้ในประเทศที่ปกครองโดยระบอบเป็นประชาธิปไตย” และเรียกร้องให้รัฐบาลไทย “หยุดบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวซ้ำซากเพื่อเอาผิดอย่างร้ายแรงกับตัวบุคคลที่ใช้สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยสันติ” คณะทำงานเกี่ยวกับการควบคุมตัวโดยพลการ (The UN Working Group on Arbitrary Detention) ได้อธิบายถึงกฎหมายว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ของประเทศไทยว่า “เป็นกฎหมายที่คลุมเครือและไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ” และคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของหน่วยงานของรัฐในประเทศไทยว่า “กำหนดบทลงโทษแบบสุดโต่ง” ในข้อหาความผิดฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์

ศาลนัดพิจารณาคดีครั้งถัดไปในวันที่ 16 มกราคม 2566 ในบันทึกความเห็นทางกฎหมาย มูลนิธิ และนายเควิน เบลล์ เอเอ็ม เคซี เรียกร้องให้ศาลอาญายกฟ้องด้วยเหตุที่ว่ามีการปฏิบัติที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งหลักการของสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกำหนดให้ศาลยกเลิกเงื่อนไขในการประกันตัวที่เคร่งครัดเกินไปและไม่มีความชัดเจนเมื่อต้องบังคับใช้กับบรรดาจำเลย และสิทธิในการเตรียมข้อต่อสู้ของจำเลยกำหนดให้ศาลอำนวยความสะดวกแก่จำเลยในการเข้าถึงพยานหลักฐานตามที่จำเลยร้องขอ

ความเป็นมา

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 หรือที่รู้จักกันในชื่อความผิดฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย บัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปี ถึง 15 ปี”

ในขณะที่ความถูกต้องแท้จริงของเนื้อหาที่ผู้พูดแสดงออกมา ตามปกติแล้วไม่ได้เป็นองค์ประกอบในการพิจารณาการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ตามกฎหมายไทย โจทก์ได้หยิบยกเอาความถูกต้องแท้จริงของเนื้อหาในคำปราศรัยของบรรดาผู้ชุมนุมประท้วงมาเป็นองค์ประกอบหลักในการพิจารณาความผิดของคดีนี้ โดยกำหนดไว้อย่างชัดเจนในคำฟ้องทั้ง 2 ฉบับว่า ความเห็นต่างๆของจำเลยที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์เป็นข้อความอันเป็นเท็จ

นอกจากนี้ บรรดาจำเลยยังไม่ได้รับโอกาสใดๆ ในการต่อสู้คดี เนื่องจากถูกกีดกันไม่ให้เข้าถึงเอกสารหลักฐานที่จะสามารถ
ใช้พิสูจน์ความถูกต้องแท้จริงของข้อความที่จำเลยกล่าวในคำปราศรัย

สำหรับการวิเคราะห์ทางกฎหมายฉบับเต็ม สามารถอ่านได้จากบันทึกความเห็นทางกฎหมายนี้ และศึกษาข้อมูล
เพิ่มเติมเกี่ยวกับภารกิจของโครงการ TrialWatch ในประเทศไทยได้ที่นี้